

dr Adam Michalik¹

Katedra Handlu Zagranicznego
Uniwersytet Ekonomiczny w Krakowie

Wzrost konkurencyjności Polski wobec problemu podniesienia jakości życia Polaków

WSTĘP

XXI wiek to okres rozwoju gospodarczego Polski, związany także z procesem dalszej modernizacji polskiej gospodarki oraz wdrażaniem częstokroć trudnych dla społeczeństwa reform. Celem podejmowanych na niwie ekonomicznej przez kolejne rządy działań były m.in. wzrost konkurencyjności Polski na arenie międzynarodowej oraz poprawa jakości życia społeczeństwa polskiego.

Niniejszy artykuł przedstawia, w oparciu o raporty i rankingi międzynarodowych instytucji, krótką analizę efektów tych działań, a także wskazuje zagrożenia dla dalszej poprawy konkurencyjności polskiej gospodarki oraz jej korzystnego wpływu na jakość życia w Polsce.

POJĘCIE KONKURENCYJNOŚCI W LITERATURZE PRZEDMIOTU

Termin „konkurencyjność” wywodzi się z łacińskiego słowa *concurrere* oznaczającego „wspólny bieg”, „wspólne dążenie”. Jak zauważa M. Tusińska, pojęcie to w przeszłości było interpretowane w nieco odmienny sposób niż współcześnie, oznaczając, w dosłownym odniesieniu do łacińskiego znaczenia tego słowa, kooperację i współpracę, a nie rywalizację [Tusińska, 2014, s. 12].

Konkurencyjność gospodarki jest definiowana przez Światowe Forum Ekonomiczne (ang. *World Economic Forum* – WEF) jako zbiór instytucji, polityk oraz pozostałych czynników, determinujących poziom produktywności w danym kraju [*The Global Competitiveness Report 2010–2011*, s. 4]. Natomiast Organizacja Współpracy Gospodarczej i Rozwoju (ang. skrót OECD) określa pojęcie

¹ Adres korespondencyjny: Uniwersytet Ekonomiczny w Krakowie, ul. Rakowicka 27, 31-510 Kraków, e-mail: adam.michalik@uek.krakow.pl.

konkurencyjności dosyć ogólnikowo jako „zdolność przedsiębiorstw, przemysłu, regionów, narodów lub obszarów ponadnarodowych do generowania, w wyniku uczestnictwa w międzynarodowej rywalizacji, relatywnie wysokich przychodów uzyskiwanych z czynników produkcji oraz wysokiego poziomu zatrudnienia opartych na stabilnych podstawach” [Hatzichronoglou, 1996, s. 20].

F.A. Hayek wskazuje, iż konkurencyjność stanowi element mechanizmu selekcyjnego i jest osiągnięta zarówno na płaszczyźnie współpracy z pozostałymi konkurentami jak i indywidualnych działań [Hayek, 2006, s. 49]. M.E. Porter wiąże pojęcie konkurencyjności z produktywnością gospodarki narodowej, jako główną determinantą podnoszenia poziomu życia obywateli oraz wzrostu dochodu narodowego *per capita* [Porter, 1990, s. 78]. Jego koncepcję uzupełnił dwa lata później J.H. Dunning [1992, s. 6] dodając do tego zestawienia czynników politykę państwa, działalność korporacji transnarodowych na obszarze danego kraju oraz wpływ różnych sprzyjających (bądź nie) okoliczności wewnętrznych i zewnętrznych. S.D. Gupta [2007, s. 26–27] w swojej koncepcji kształtowania międzynarodowej konkurencyjności gospodarki narodowej w oparciu o teorię przewag komparatywnych zauważa, iż czynniki determinujące powstanie tych przewag na poziomie makroekonomicznym oraz czynniki kształtujące konkurencyjność przedsiębiorstw na poziomie mikro oddziałują na siebie wzajemnie wzmacniając efekt oddzielnego występowania. W efekcie polityka państwa w zakresie wspierania innowacyjności, rozwoju infrastrukturalnego oraz promocji eksportu może być źródłem kreacji i utrwalenia poszczególnych przewag komparatywnych.

Natomiast P. Krugman [1994] podał w wątpliwość stosowanie pojęcia konkurencyjności w odniesieniu do państw w takim stopniu jak w przypadku przedsiębiorstw wskazując, iż rywalizacja pomiędzy państwami jest odmienna w swej specyfice niż pomiędzy przedsiębiorstwami, wzrost poziomu życia mieszkańców jest determinowany głównie czynnikami wewnętrznymi, a nie rywalizacją na globalnym rynku, a „obsesja konkurencyjności” może prowadzić do marnotrawienia pieniędzy publicznych celem wspierania za wszelką cenę eksportu oraz do podejmowania szkodliwych dla efektywności rynku innych działań protekcjonistycznych. Zwolennicy takiego ujęcia, podkreślają, iż w wyniku uczestnictwa w procesach międzynarodowej wymiany handlowej, wszyscy uczestnicy zyskują, różnice mogą jedynie dotyczyć skali uzyskiwanych korzyści. Pogląd ten był jednym z fundamentów klasycznej szkoły ekonomii, krytykującej merkantylistyczne założenie, iż handel międzynarodowy stanowi grę o sumie zerowej.

W nieco podobnym duchu wypowiada się M. Gorynia, stwierdzając, iż na światowym rynku dochodzi do konkurowania poszczególnych firm, natomiast państwa stanowią jedynie otoczenie tego procesu, tworząc ramy dla działalności rywalizujących podmiotów [Gorynia, 1996, s. 344]. J. Misala [2002, s. 8] określa międzynarodową konkurencyjność gospodarki narodowej jako zdolność podmiotów gospodarczych działających na terenie danego kraju do osiągnięcia z po-

działu pracy możliwie największych korzyści gospodarczych, większych niż osiągane przez partnerów, celem zwiększenia rozmiaru dochodu do podziału na terenie własnego kraju i lepszego zaspokojenia potrzeb obywateli.

W literaturze przedmiotu konkurencyjność ujmowana jest zarówno w sposób statyczny, jako pewien efekt, stan [Adamkiewicz-Drwiłło, 2002, s. 91] jak i dynamiczny, jako nieustanny ewolucyjny proces, podlegający zmianom, a nie utrzymujący się na stałym poziomie [Blaug, 2000, s. 3]. Podobnego wyróżnienia dokonuje M.A. Weresa [2008, s. 102] wskazując, iż w ujęciu statycznym konkurencyjność określana jest na podstawie pozycji kraju na rynku międzynarodowym, co następnie znajduje odzwierciedlenie w dochodach jego mieszkańców. Natomiast, zdaniem autorki, ujęcie dynamiczne prezentuje zdolność do szybszego niż inne państwa osiągania korzyści z posiadanych czynników wytwórczych, co prowadzi do relatywnie szybszego tempa wzrostu jakości życia.

Odnosząc się do zróżnicowanego ujęcia konkurencyjności w literaturze przedmiotu M.J. Radło [2008, s. 15] wyróżnia trzy podstawowe typy definicji konkurencyjności gospodarek:

- definicje wynikowe – odnoszące się do rezultatów osiągniętych przez daną gospodarkę w dziedzinie handlu zagranicznego;
- definicje czynnikowe – oceniające źródła konkurencyjności gospodarki, wpływające w przyszłości na jej pozycję konkurencyjną, takie m.in. jak wielkość i struktura zasobów produkcji oraz efektywności ich wykorzystania;
- definicje mieszane czynnikowo-wynikowe – łączące oba powyższe ujęcia konkurencyjności, poprzez ocenę potencjału gospodarczego jak i osiągniętej pozycji konkurencyjnej danego kraju na arenie międzynarodowej.

OCENA KONKURENCYJNOŚCI POLSKIEJ GOSPODARKI NA PODSTAWIE *GLOBAL COMPETITIVENESS INDEX*

Konkurencyjność gospodarek narodowych jest poddawana ocenie ekspertów w raportach i rankingach wielu międzynarodowych instytucji i firm konsultingowych. Jednym z najbardziej popularnych mierników konkurencyjności, dosyć kompleksowo badającym to zjawisko, jest przyjęty przez Światowe Forum Ekonomiczne wskaźnik konkurencyjności gospodarki (ang. *Global Competitiveness Index – GCI*)². Stanowi on średnią ważoną ocen przyznanych poszczególnym gospodarkom w dwunastu kategoriach, do których należą: [*The Global Competitiveness Report 2010–2011*, s. 4–9]:

² Innym wskaźnikiem, wykorzystywanym czasami jako pomocny w ocenie konkurencyjności gospodarki jest wskaźnik Doing Business, jednak jego budowa opiera się w dużej mierze na tych samych źródłach i czynnikach, które znajdują swoje zastosowanie przy budowie wskaźnika Globalnej Konkurencyjności, wobec czego istnieje bardzo silna korelacja pomiędzy oboma wskaźnikami, wynosząca 0,79 [Doing Business 2010, s. VI].

- instytucje,
- infrastruktura,
- otoczenie makroekonomiczne,
- zdrowie i edukacja podstawowa,
- szkolnictwo wyższe oraz szkolenie zawodowe,
- efektywność rynku produkcji,
- efektywność rynku pracy,
- rozwój rynku finansowego,
- poziom technologiczny,
- wielkość rynku zbytu,
- jakość środowiska biznesu,
- innowacyjność.

Jak przedstawiono w tabeli 1, w rankingu z 2014 roku, sporządzonym na podstawie wskaźnika Globalnej Konkurencyjności GCI, Polska zajęła 43. miejsce na 144 ocenianych państwach, uzyskując średnią ocenę ze wszystkich czynników składowych na poziomie 4,5 (w skali 1–7, gdzie 7 oznacza ocenę najlepszą). Oznacza to nieznaczny spadek naszej pozycji konkurencyjnej na rynku światowym w stosunku do rankingu z 2001 roku, w którym Polska znalazła się na 41. miejscu.

Tabela 1. Państwa najlepiej oceniane wg wskaźnika GCI w 2001 i 2014 roku

2001 r.		2014 r.		
Pozycja w rankingu GCI	Kraj	Pozycja w rankingu GCI	Kraj	Ocena pkt. (w skali 1–7)
1.	Finlandia	1.	Szwajcaria	5,7
2.	USA	2.	Singapur	5,6
3.	Niderlandy	3.	USA	5,5
4.	Niemcy	4.	Finlandia	5,5
5.	Szwajcaria	5.	Niemcy	5,5
6.	Szwecja	6.	Japonia	5,5
41.	Polska	43.	Polska	4,5

Źródło: www.weforum.org (dostęp: 15.09.2015 r.).

Najlepiej ocenianymi elementami składowymi konkurencyjności Polski w 2014 roku były:

- zdrowie i edukacja podstawowa – czynnik ten oceniano na 6,2 pkt, co sklasyfikowało Polskę pod tym względem na 39. miejscu na świecie)³;
- wielkość rynku zbytu (ocena 5,1; 19. miejsce na świecie);
- szkolnictwo wyższe i zawodowe (ocena 5,0; 34. miejsce).

³ Należy jednak pamiętać, iż ocenie podlegał poziom zdrowia Polaków w oparciu o wskaźniki np. długości życia, czy zachorowań na AIDS, a nie poziom państwowej opieki zdrowotnej.

Natomiast, niestety, zdecydowanie najgorzej został oceniony nasz poziom innowacyjności gospodarki, w której to sferze zostaliśmy sklasyfikowani na 72. miejscu na świecie z oceną 3,3 pkt⁴. Zdaniem ekspertów Światowego Forum Ekonomicznego, szczególnie niekorzystnie na tle innych państw prezentujemy się pod względem wydatków firm na badania i rozwój, udziału państwa w wytwarzaniu nowoczesnych technologii oraz współpracy świata nauki i przemysłu.

Krytyczna ocena naszej powinna być alarmem dla sterników polskiej gospodarki przynajmniej z dwóch bardzo ważnych powodów. Po pierwsze, XXI wiek to czas, kiedy to właśnie innowacyjność decyduje coraz częściej o przewadze konkurencyjnej na rynku, a tendencja ta będzie się z całą pewnością nasilać. Po drugie, w rankingu za 2005 rok zajęliśmy pod względem innowacyjności 44. miejsce na 125 państw poddanych ocenie, zatem odwołując się do znaczenia przytaczanego łacińskiego słowa *concurrere*, w tym *wspólnym biegu* daliśmy się w ciągu ostatniej dekady wyprzedzić kolejnym jego uczestnikom, m.in. Litwie, Łotwie, Rumunii, Rosji czy Turcji.

JAKOŚĆ ŻYCIA W POLSCE WEDŁUG WYBRANYCH RANKINGÓW MIĘDZYNARODOWYCH INSTYTUCJI

Co roku publikowane są raporty i rankingi tworzone przez ekspertów instytucji międzynarodowych oceniające zróżnicowane aspekty jakości życia poszczególnych społeczeństw, chociaż należy pamiętać, iż z uwagi na obszerność i trudną kwantyfikowalność zagadnienia, wykorzystywane w tym celu wskaźniki trudno uznać za w pełni kompleksowe, zobiektywizowane i porównywalne.

Jednym z takich wskaźników jest publikowany przez Organizację Narodów Zjednoczonych Wskaźnik Rozwoju Społecznego (ang. *Human Development Index* – HDI). Jest on syntetyczną miarą, opartą na trzech podstawowych sferach wyznaczających jakość życia: zdrowiu, edukacji oraz dochodzie [*W trosce o pracę...*, 2004, s. I]. W rankingu z 2014 roku Polska zajęła 35. miejsce, a za kraj o najwyższym rozwoju społecznym uznano Norwegię, która wyprzedziła w tej klasyfikacji Australię i Szwajcarię.

Tymczasem, jak zaprezentowano w tabeli 2, uwzględniając wielkość zmiany wskaźnika HDI dla poszczególnych rozwiniętych krajów Europy w latach 2000–2013 można zauważyć, iż największy wzrost stopnia rozwoju odnotowały państwa bałtyckie (Litwa, Łotwa, Estonia) oraz Chorwacja, natomiast Polska pod tym względem zajęła 11. pozycję.

⁴ Miejsce lidera pod względem innowacyjności zajmuje Finlandia (5,8 pkt, przed Szwajcarią (5,7 pkt) i Izraelem (5,6 pkt).

Tabela 2. Kraje europejskie o najwyższym wzroście wartości wskaźnika HDI w latach 2000–2013

Miejsce	Kraj	Przeciętny roczny wzrost wartości pkt. indeksu HDI w latach 2000–2013 (w %)	Pozycja kraju w rankingu HDI w 2014 r.
1.	Łotwa	0,82	48
2.	Litwa	0,75	35
3.	Chorwacja	0,64	47
4.	Estonia	0,61	33
5.	Malta	0,57	39
6.	Republika Czeska	0,52	28
7.	Słowacja	0,51	37
11.	Poland	0,48	35

Źródło: www.hdr.undp.org (dostęp: 16.09.2015 r.).

Innym wskaźnikiem przydatnym w ocenie jakości życia poszczególnych społeczeństw jest Wskaźnik Lepszego Życia (ang. *Better Life Index*), publikowany przez ekspertów OECD. W rankingu tym, spośród 32 ocenianych krajów OECD oraz dwóch niebędących członkami tej organizacji, tj. Brazylii i Rosji, najlepiej Polska została oceniana w kategoriach: bezpieczeństwo i edukacja. Natomiast negatywnie na ogólną ocenę jakości życia w Polsce wpływają czynniki ekonomiczne. Chociaż według danych GUS średnie wynagrodzenie w Polsce wzrosło w latach 2001–2014 z 2062 PLN do 3783 PLN, a płaca minimalna z 760 PLN do 1750 PLN [Główny Urząd Statystyczny, (<http>)], to uwzględniając średnią wielkość rozporządzalnego dochodu gospodarstwa domowego Polska zajmuje dopiero 29. miejsce wśród ocenianych państw, a wysokość wspomnianego dochodu jest prawie 2 razy niższa niż w trzeciej w tej klasyfikacji Norwegii [OECD, (<http>)]. Sytuacja ekonomiczna mieszkańców Polski rzutuje znacząco także na subiektywne postrzeganie przez Polaków zadowolenia z życia. W efekcie również w tej kategorii znacząco ustępujemy większości krajów OECD zajmując dopiero 29. pozycję spośród 38 ocenianych państw.

ZAGROŻENIA DLA KONTYNUACJI PROCESU WZROSTU JAKOŚCI ŻYCIA W POLSCE

Rozwój polskiej gospodarki XXI wieku znalazł także swoje odzwierciedlenie w rosnących dochodach obywateli, jednakże, jak wskazują eksperci, istnieje realne zagrożenie, iż Polska wzorem m.in. państw Ameryki Południowej może w najbliższych latach wpaść w tzw. pułapkę średniego dochodu, której istotą jest długotrwałe spowolnienie wzrostu gospodarczego, następujące po wcześniejszym okresie przyspieszenia rozwojowego [Radło, Ciesielska, 2013, s. 7].

Wśród przyczyn, które mogą doprowadzić gospodarkę danego kraju do wejścia we wspomnianą pułapkę średniego dochodu w literaturze wymienia się m.in. [Radło, Ciesielska, 2013, s. 12–13]:

- nieefektywność prowadzonej polityki przemysłowej,
- wyspecjalizowanie się w produkcji i eksporcie dóbr niskiej i średniej techniki,
- niski poziom zróżnicowania gospodarki,
- niskie zróżnicowanie eksportu,
- niską jakość systemu prawnego,
- nadmierny rozrost sektora publicznego i przeregulowanie rynków (pracy, produkcji i finansowego),
- wysoką wartość wskaźnika obciążenia demograficznego.

Na podstawie danych statystycznych oraz ocen funkcjonowania polskiej gospodarki, wyrażonych w poszczególnych rankingach światowych i raportach ekspertów instytucji międzynarodowych, należy stwierdzić, iż wiele z wymienionych czynników można uznać za charakteryzujące współczesną gospodarkę polską, co uzasadnia wspomniane obawy o kontynuację tempa rozwoju gospodarczego Polski.

Istnieje również wiele innych czynników, które w długim okresie stanowią mogą istotne zagrożenie dla rozwoju polskiej gospodarki oraz wzrostu jakości życia w Polsce. Zaliczyć do nich niewątpliwie należy m.in.:

a) zależność polskiej gospodarki od bezpośrednich inwestycji zagranicznych (BIZ) – w sytuacji, kiedy coraz więcej koncernów międzynarodowych przenosi swoją produkcję do krajów rozwijających się, o niskiej stopie oczekiwań płacowych potencjalnych pracowników i korzystnych dla przedsiębiorców poziomach ochrony praw pracowniczych czy polityki ochrony środowiska oraz wywiera nacisk na rządy państw dotychczasowej lokalizacji celem uzyskania jak najlepszych (częstokroć w rozumieniu „jak najtańszych”) warunków prowadzenia działalności istnieje obawa, iż duży udział BIZ w polskiej gospodarce może w wyniku ryzyka przeniesienia inwestycji do krajów rozwijających się wywołać poważny kryzys zatrudnienia w Polsce;

b) kosztowy charakter konkurencyjności polskiej gospodarki oraz niski poziom jej innowacyjności – dotychczas przeprowadzone badania [m.in. Woźniak, 2012; Radło, Ciesielska, 2013; Hausner, 2013] wykazują, iż konkurencyjność polskiej gospodarki ma głównie charakter kosztowy, nacechowany niskim stopniem innowacyjności wytwarzanych produktów. Wobec bardzo niskich nakładów na badania i rozwój ponoszonych przez przedsiębiorstwa w Polsce, głównym polem poprawy konkurencyjności dla wielu przedsiębiorców jest obniżka kosztów działalności. Dlatego postulat podniesienia płacy minimalnej jest przeciwstawiany hasłu konkurencyjności przedsiębiorstwa, a polscy przedsiębiorcy czekają z niecierpliwością na otwarcie rynku pracy dla Ukraińców, z uwagi na niższy poziom oczekiwań płacowych przybyszów zza naszej wschodniej granicy, co będzie bezsprzecznie skutkowało spadkiem poziomu wynagrodzeń

w sektorze przedsiębiorstw, a w konsekwencji dochodów znacznej części polskiego społeczeństwa;

c) strukturę towarową i geograficzną polskiego eksportu – jak zostało wcześniej wspomniane, w strukturze polskiego eksportu w ujęciu towarowym dominującą rolę odgrywają produkty o niskim bądź średnim stopniu innowacyjności, co stanowi zagrożenie dla naszego rozwoju gospodarczego w kolejnych latach, jednak również struktura geograficzna polskiego eksportu, zdominowana przez rynki unijne, może, z uwagi na niskie tempo rozwoju gospodarczego tych rynków oraz obserwowany na nich spadek popytu na importowane towary, być w dłuższym okresie czynnikiem hamującym dynamikę rozwoju polskiej gospodarki. Według prognoz ekspertów, największym światowym importerem w najbliższych latach zostanie Azja, tymczasem Polska na rynki azjatyckie kieruje niewiele ponad 6% wartości eksportu⁵;

d) negatywny wpływ systemu edukacji na przedsiębiorczość Polaków – chociaż w przytaczanych międzynarodowych rankingach edukacja jest jednym z najlepiej ocenianych elementów rozwoju społeczno-gospodarczego Polski, to jednak niestety należy zauważyć, iż ogólny poziom kształcenia w Polsce staje się z roku na rok niższy. Pracodawcy wskazują, iż polskie uczelnie nie kształcą pod kątem rynku pracy, co często jest spowodowane położeniem nacisku na teorię, a nie na przekazanie praktycznej wiedzy i umiejętności, promowana zaś jest odtwórcza wiedza studenta, zamiast umiejętności samodzielnego myślenia, łączenia faktów, czy dokonywania analiz, czemu niestety sprzyja nacisk na „efektywność ekonomiczną” funkcjonowania polskich uczelni wyrażony m.in. poprzez ograniczenie liczby godzin dydaktycznych oraz zwiększanie liczebności grup dziekańskich, znacząco utrudniający indywidualną pracę ze studentem oraz możliwość rzetelnej weryfikacji jego postępów naukowych;

e) system redystrybucji wypracowanego dochodu narodowego – przeprowadzone przez Th. Piketty’ego badania wskazują, iż szybsze tempo przyrostu dochodów z kapitału od tempa rozwoju gospodarczego, prowadzi do pogłębienia istniejących nierówności społecznych [Piketty, 2014]. Zjawisko to może być czynnikiem hamującym wzrost gospodarczy w wyniku wytworzenia się tzw. luki popytowej. Chociaż przychody z kapitału rosną szybko i teoretycznie przedsiębiorcy mogliby je inwestować w produkcję, zwiększając PKB, to z powodu braku popytu wzrost produkcji, a w konsekwencji także zatrudnienia, jest nieopłacalny. Natomiast E. Mączyńska [Równiej..., http] słusznie zauważa, iż minimalny poziom świadczeń udostępnianych przez państwo polskie obywatelom skutkuje tym, że coraz więcej Polaków korzysta z usług odpłatnych, w efekcie czego rolę państwa zastępują w pewnym sensie banki, chętnie korzystające na sytuacji, kiedy zmuszony do kolejnych wydatków obywatel wpada w pułapkę zadłużenia. Dłate-

⁵ Dla porównania udział Azji w eksporcie Niemiec wyniósł w 2014 roku 17%, a w eksporcie Francji 13%.

go jednym z niezbędnych warunków wzrostu jakości życia polskiego społeczeństwa jest zmiana stosowanego systemu redystrybucji dochodu narodowego, celem wzrostu dochodów i konsumpcji mniej zamożnych grup społecznych.

PODSUMOWANIE

Eksperti tworzący międzynarodowe rankingi konkurencyjności, choć zauważają pozytywne zmiany zachodzące w polskiej gospodarce, obnażają jednocześnie jej widoczne słabości, szczególnie na polu innowacyjności. Kosztowy charakter konkurencyjności polskich przedsiębiorstw istotnie hamuje wzrost poziomu jakości życia Polaków, a przedstawione zagrożenia mogą w następnych latach proces ten jeszcze znacząco utrudnić. Niezbędne dla poprawy sytuacji jest opracowanie, wdrożenie i konsekwentna realizacja długofalowej strategii rozwoju gospodarczo-społecznego. Należy przy tym pamiętać, iż rola rządu w gospodarce rynkowej nie powinna być ograniczona do roli biernego obserwatora i arbitra rozstrzygającego ewentualne spory, ale powinien on być podmiotem stymulującym rozwój gospodarczy, promującym podejmowanie inicjatyw rozwojowych, wskazującym obszary możliwego rozwoju oraz ułatwiającym podejmowanie przez podmioty prywatne wszelkich działań temu służących.

Postulat ten powinien znaleźć także swoją realizację w przewidywaniu i ograniczaniu możliwych zagrożeń dla procesu rozwoju społeczno-gospodarczego. Oczywiście przedstawiony w tym artykule wykaz takich zagrożeń nie stanowi, z uwagi na obszerność zagadnienia, kompleksowej ich klasyfikacji, a wskazanie poszczególnych czynników należy uznać raczej za informację o charakterze sygnałnym, stanowiącą na szczeblu politycznym wskazówkę dla osób odpowiedzialnych za polską politykę ekonomiczno-społeczną, natomiast na niwie naukowej punkt wyjścia do dalszych pogłębionych badań.

BIBLIOGRAFIA

- Adamkiewicz-Drwiłło H.G., 2002, *Uwarunkowania konkurencyjności przedsiębiorstwa*, Wyd. Naukowe PWN, Warszawa.
- Blaug M., 2000, *Konkurencja jako stan końcowy i jako proces*, Wyd. AE Kraków.
- Doing Business 2010*, The World Bank, Washington.
- Dunning J.H., 1992, *The Competitive Advantages of Countries and the Activities of Transnational Corporations*, Transnational Corporations, No. 2.
- Gorynia M., 1996, *Międzynarodowa konkurencyjność polskiej gospodarki a polityka ekonomiczna*, „*Ekonomista*” nr 3/1996.
- Gupta S.D., 2007, *Comparative Advantage and Competitive Advantage: An economic Perspective and Synthesis* [w:] S.S. Lodha, B.P. Bhatnager, N. Sharma (eds.),

- Global Competitive Advantage. Concepts, Approaches and Perspectives*, Abhijeet Publications, Delhi.
- Hatzichronoglou T., 1996, *Globalisation and Competitiveness: Relevant Indicators*, OECD Science, Technology and Industry Working Papers, 1996/05, OECD Publishing.
- Hausner J. (red.), 2013, *Konkurencyjna Polska. Jak awansować w światowej lidze gospodarczej?*, Fundacja GAP, Kraków,
- Hayek F.A., 2006, *Konstytucja wolności*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa.
- Krugman P., 1994, *Competitiveness: A Dangerous Obsession*, Foreign Affairs, Vol. 73, Tampa.
- Piketty Th., 2014, *Capital in the Twenty – First Century*, Harvard University Press, Cambridge.
- Porter M.E., 1990, *The Competitive Advantage of Nations*, Harvard Business Review, New York.
- Radło M.J., 2008, *Międzynarodowa konkurencyjność gospodarek. Uwagi na temat definicji, czynników i miar* [w:] *Czynniki i miary międzynarodowej konkurencyjności gospodarek w kontekście globalizacji – wstępne wyniki badań*, IGŚ, SGH, Warszawa.
- Radło M.J., Ciesielska D., 2013, *Polska w pułapce średniego dochodu?*, Diffin, Warszawa.
- The Global Competitiveness Report 2010–2011*, World Economic Forum, Geneva.
- Tusińska M., 2014, *Konkurencyjność międzynarodowa a rozwój społeczno-gospodarczy. Przypadek Polski na tle krajów UE*, Prace Naukowe, Uniwersytet Ekonomiczny w Katowicach.
- Weresa M.A., 2008, *Definicja, determinanty oraz sposoby pomiaru konkurencyjności krajów* [w:] *Czynniki i miary międzynarodowej konkurencyjności gospodarek w kontekście globalizacji – wstępne wyniki badań*, IGŚ, SGH, Warszawa.
- Woźniak M.G. (red.), 2012, *Gospodarka Polski 1990–2011*, PWN, Warszawa.
- W trosce o pracę – Raport o rozwoju społecznym Polska 2004*, UNDP, Warszawa.
- Również. Co właściwie zrobił Piketty?* www.wyborcza.pl z 6.06.2015.
- <http://hdr.undp.org>
- <http://oecdbetterlifeindex.org>
- <http://stat.gov.pl>
- <http://weforum.org>

Streszczenie

Artykuł jest poświęcony konkurencyjności gospodarki Polski oraz jej wpływowi na wzrost jakości życia Polaków. Na początku autor wskazuje na zróżnicowane ujęcie pojęcia konkurencyjność gospodarki w literaturze przedmiotu, która może być m.in. rozpatrywana jako dynamiczny, nieustanny proces, jak też jako statyczny efekt podejmowanych działań. W oparciu o dostępne publikacje i rankingi międzynarodowych instytucji, autor dokonuje charakterystyki poszczególnych aspektów konkurencyjności polskiej gospodarki oraz poziomu jakości życia w Polsce. Zwraca uwagę na niską innowacyjność polskiego przemysłu, a także na fakt, iż pod tym względem na arenie międzynarodowej Polska traci dystans do czołówki państw, ale także zaczyna ustępować miejsca kolejnym, w tym także mniejszym pod względem potencjału gospodarczego państwom regionu Europy Środkowo-Wschodniej. W efekcie konkurencyjność polskich produktów na rynku globalnym oparta jest głównie na wymiarze kosztowym, co znajduje przełożenie także na relatyw-

nie niską jakość życia w Polsce na tle innych państw OECD. Chociaż niewątpliwie można mówić o wzroście jakości życia Polaków na przestrzeni lat 2001–2014, to jednak zarówno w ocenach ekspertów, jak i w powszechnym odczuciu społecznym wzrost ten jest dalece niewystarczający. W artykule autor wskazuje również zagrożenia dla procesu rozwoju gospodarczego w Polsce oraz wzrostu jakości życia Polaków, zauważając przy tym niebezpieczeństwo wejścia w pułapkę średniego dochodu, charakteryzującą m.in. gospodarki państw Ameryki Południowej. Wśród głównych zagrożeń prorozwojowych wymienia zależność polskiej gospodarki od bezpośrednich inwestycji zagranicznych, niską innowacyjność przemysłu, obniżający się poziom edukacji, niekorzystną w dłuższym okresie strukturę eksportu oraz nieefektywny system redystrybucji dochodu narodowego.

Słowa kluczowe: konkurencyjność Polski, rozwój gospodarczy, jakość życia

Increase the Competitiveness of the Polish Economy to the Issues of Improving the Quality of Life in Poland

Summary

The article is devoted to the competitiveness of the Polish economy and its impact on improving the quality of life in Poland. At the beginning the author points to the varied approach the concept of competitiveness in the theory, which can be considered as a dynamic process, as well as the static effect. Based on the available publications and rankings of international institutions, the author characterizes the competitiveness of the Polish economy and quality level of living in Poland. The author draws attention to the low innovativeness of Polish industry and also to the fact that the distance between Poland and the best countries increased. As a result, the competitiveness of Polish products on the global market is mainly based on low-cost production. It has a significant influence on the relatively low quality of life in Poland, compared to other OECD countries. Although the increase in the quality of life in Poland in 2001–2014 was noticeable, its size was far from satisfactory. In the article the author also shows threats for the economic development and the quality of life in Poland. In the article the author also shows the quality of life threatening to the economic development and the height in Poland, including: dependence of the Polish economy on the foreign direct investment, low innovation of the industry, decreasing level of education, disadvantageous in a long term the structure of the export and the ineffective system of the redistribution of national income.

Keywords: competitiveness of Poland, the economic development, the quality of life

JEL: O11,O15